

Motion till riksdagen 2020/21:2917

av **Ulrika Heie m.fl. (C)**

Hållbara gröna och blåa näringar

Sammanfattning

Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Jordbruket spelar en viktig roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Svenskt jordbruk är bland de bästa i världen när det exempelvis gäller låg antibiotikaanvändning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt klimatpåverkan. För att vi ska kunna upprätthålla de här högre kraven i ett internationellt perspektiv måste svenskt jordbruk ges rätt förutsättningar.

Sverige erbjuder med sin stora tillgång på vatten goda möjligheter att bedriva fiske och hållbart vattenbruk. De blåa näringarna är inte enbart en del i Sveriges livsmedelsförsörjning utan bidrar även till arbetstillfällen, lokalt företagande, besöksnäring samt bevarandet av kulturhistoriska värden och identiteten hos fiskarsamhällen. Med rätt politiska och ekonomiska förutsättningar kan även dessa näringar växa sig starkare i framtiden.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de gröna näringarnas kontakter med myndigheter bör underlättas genom ”en väg in” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta de gröna näringarnas kontakter med myndigheter genom att öka digitaliseringen av tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp de initiativ som har tagits på EU-nivå för att åstadkomma ökade resultat och effekt samt förenklingar som märks hos den enskilde brukaren och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast och i samarbete med branschen se över handläggningen av jordbruksstöd i syfte att effektivisera processen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordförvärvslagets skrivning om bolagsförbud bör behållas i dess nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ändringar i miljöbalken så att jordbruk inte bedöms som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om en skördeskadeförsäkring med en statlig grundplåt tillsammans med försäkringsbranschen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för periodiseringsfonder så att dessa blir sjukpenninggrundade och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för åkermark och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för åtgärder som rör biotopskydd och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet för att minska fossilanvändningen i lantbruket och ersätta det fossila bränslet med förnybart och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utveckla och driva företag på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter att få företagsstöd via landsbygdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna om flexibla anställningsformer såsom visstidsanställning och arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en långsiktig lösning för att säkra tillgången till arbetskraft till de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta fler branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta mobilitet mellan akademien och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skolan och det gröna och blåa arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurstilldelningen till Sveriges lantbruksuniversitet ska skapa förutsättningar för livslångt lärande, uppmuntra till kurser på halvfart, distanskurser och relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär samt premiera kvalitet och arbetslivsanknytning och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för ett globalt avtal för att hantera antibiotikaresistensen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att EU inför effektivare kontroller för djurskydd och kraftigare sanktioner mot länder som bryter mot regelverket och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s forskningssatsningar i fråga om antibiotika ökar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta ett nytt innovationspris för nya antibiotika och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i offentlig upphandling av livsmedel bör ställas krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla för lokala leverantörer och producenter att delta i den lokala offentliga upphandlingsprocessen för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättssäkerheten och tillämpningen av djurskyddslagens regelverk bör ses över och stärkas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillämpningen av djurskyddslagen bör vara likvärdig runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna med att ha en organisation som sköter djurskyddskontrollerna i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ska arbeta för bättre kontroller av transporter med levande djur och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det införs en generell och stark djurskyddslagstiftning på EU-nivå för att höja det gemensamma djurskyddet till minst svensk nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta fram en strategi för djurfria försök och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftfulla åtgärder bör vidtas mot sabotage och hot mot gröna näringar och jakt genom ett totalstopp för offentliga medel till våldsbejakande organisationer och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om olaga intrång och hemfridsbrott, i syfte att öka tryggheten för djurhållande företagare, deras anställda och familjer, och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för skärpta straff för brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera den nya kamerabevakningslagens effekter på djurhållande företagens trygghet och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hästnäringen bör likställas med övriga näringar och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid implementeringen av konsumentköpsdirektivet säkerställa att handel med levande djur inte likställs med handel med döda ting och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokusera på kunskaphöjande åtgärder såsom rådgivning och rekommendationer för att minska risken för övergödning från hästverksamheter och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forskningen och kunskapen om landbaserad fiskodling och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för snabbare tillståndprocesser för att starta och bedriva vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapen hos handläggare som handlägger ärenden om vattenbruk, exempelvis landbaserad fiskodling, och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka investeringsstödet för landbaserade fiskodlingar och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett hållbart nationellt fiskepolitiskt program och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndighetsförslagen om elektroniska loggböcker och andra elektroniska lösningar bör ses över i syfte att förbättra fiskbestånden i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till regional förvaltning av fiskekvoter som involverar lokala och regionala aktörer i större utsträckning bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hänsyn bör tas till kustsamhällenas utveckling och samhällsnyttan vid fördelningen av kvoter i det pelagiska respektive demersala fisket och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att stärka framtidstron i fiskeribranschen för att underlätta nyrekrytering och generationsskiften och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett hållbart fiske globalt och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om fiskekvoter bör tas efter vetenskapliga rekommendationer och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för utkastförbudets efterlevnad inom EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.

Ett hållbart lantbruk

En hållbar produktion av svensk mat handlar inte bara om välsmakande måltider. Det är en försäkring mot kriser, vilket inte minst uppmärksammats i samband med coronapandemin där livsmedelssektorn klassades som samhällsviktig. En aspekt av Sveriges försörjningsförmåga av livsmedel är att öka andelen svenskproducerad mat. För att göra det krävs att svenskt jordbruk är konkurrenskraftigt. Att öka och bevara den odlingsbara marken är också viktigt ur ett beredskapsperspektiv, inte minst för att kunna ställa om produktion och verksamhet om det skulle behövas.

En hållbar livsmedelsproduktion kan även fungera som en färdväg mot minskad klimatpåverkan samt en investering i jobb och grön tillväxt. Det framgår bl.a. i EU-kommissionens nya tillväxtstrategi med ett mål om nollutsläpp till 2050, den europeiska gröna given. Jord till bord är EU:s nya strategi för att uppnå hållbarare livsmedelsystem och en strategi av stor betydelse. Centerpartiet välkomnar ökade insatser för hållbarhet, men det är viktigt att omställningen inte görs på bekostnad av jordbrukens konkurrenskraft. I Sverige är lantbrukarna redan duktiga på att vara restriktiva med att använda sig av exempelvis växtskyddsmedel och antibiotika. Därför ska de inte behöva straffas och genomföra lika stora minskningar som länder med högre användning. Vi vill heller inte se att växtskyddsmedel förbjuds innan det finns ett lika effektivt alternativ på plats.

I dag är en lantbrukares myndighetskontakter många, regelverken snåriga och handläggningstiderna långa. Med modernisering och digitalisering av tillståndsprocesser, och med förtydligade uppdrag till myndigheter, kan den administrativa bördan på böndernas axlar minska. Det arbete som bedrivits för att ge andra företag ”en väg in” till ansvariga myndigheter, bör vara lika självklart i förhållande till de gröna näringarna. Myndigheterna bör därför arbeta för att digitalisera tillståndsprocesserna och underlätta för stödmottagarna med en-väg-in-konceptet.

Den nationella livsmedelsstrategin var ett viktigt steg för att öka svensk livsmedelsproduktion och stärka svenska livsmedelsföretag. Centerpartiet presenterade över 90 egna förslag för att stärka livsmedelskedjan i samband med att livsmedelsstrategin antogs. För att ta till vara Sveriges fulla potential som ett mat- och dryckesland måste fokus vara på att skapa en innovativ, hållbar och lönsam livsmedelskedja. Alla delar i kedjan måste ha konkurrenskraftiga villkor.

Ett steg i att förenkla företagandet inom livsmedelskedjan är att kontinuerligt se över reglerna och tillämpningen för små och nystartade företag. På så sätt är det möjligt att snabbare identifiera och åtgärda brister som inte fungerar. Små livsmedelsföretag behöver också stöttning i form av rådgivning för att komma runt byråkratiska hinder kring att starta och utveckla sin verksamhet. Om konkurrenskraften och tillväxten ska öka i hela livsmedelskedjan behöver relevanta myndigheter arbeta för att den övergripande målsättningen med livsmedelsstrategin uppfylls. Byråkrati och långa handläggningstider hämmar utvecklingskraften inom livsmedelskedjan.

Det svenska jordbrukets utveckling styrs i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det gör det angeläget att Sverige är en aktiv röst i de förhandlingar som pågår på europeisk nivå. Centerpartiet vill att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska styra tydligare i en hållbar riktning. Politiken ska bidra till de 17 globala hållbarhetsmålen och kunna förena insatser för såväl ökad konkurrenskraft som insatser för våra miljö- och klimatutmaningar. Att i högre grad låta varje gård välja sina åtgärder snarare än att ge generella stöd riktade till vissa produktionsformer tror Centerpartiet

skulle öka den gemensamma jordbrukspolitikens effekt. En mer resultatorienterad politik skulle också minska de administrativa bördor som kännetecknar delar av den nuvarande jordbrukspolitik. Centerpartiet välkomnar därför de förenklingsinitiativ som har tagits av EU på senare år. Det är viktigt att unionen håller fast vid den inslagna vägen och att nationella myndigheter verkar i samma riktning, så att förenklingsåtgärderna i slutändan märks hos den enskilde brukaren.

De oacceptabelt stora förseningar som har kännetecknat utbetalningarna av jordbruksstöd de senaste åren måste upphöra. Centerpartiet vill därför att handläggningen av jordbruksstöd skyndsamt och i samarbete med branschen ses över i syfte att effektivisera processen, inte minst för att undvika att samma situation uppstår i nästa programperiod. Många som verkar inom de gröna näringarna är småföretagare med små marginaler och pressad likviditet. För dem är det avgörande att myndigheters agerande är förutsägbart. Finns det ingen förutsägbarhet riskerar inte bara enskilda att hamna i kläm utan det riskerar att skada förtroendet för våra myndigheter och i förlängningen drabbar det tilltron till det politiska systemet.

I samband med ägarskiftesproblematiken lyfts ibland jordförvärvslagen upp som ett hinder då det hindrar juridiska personer från att köpa mark från enskilda markägare. Centerpartiet känner dock en mycket stor oro över att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis unga att hävda sig gentemot bolag vid köp av fastigheter. Vi ser därför inte ett behov av ändringar i jordförvärvslagen i de delar som skulle göra det möjligt för juridiska personer såsom större bolag att köpa mark. Förutom regelförenklningar krävs även att politiken väljer vilken väg man vill gå när det gäller lagstiftning och regelverk för svenska lantbrukare.

I dag räknas lantbruket som en miljöfarlig verksamhet och en mjölkbonde har samma krav som en miljöfarlig industri. Detta reglerar och hämmar till viss del utveckling av matproduktionen i Sverige, bland annat på grund av de långa tillståndsprocesser som lantbrukaren ska genomgå. Därför vill Centerpartiet ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruk inte ses som miljöfarlig verksamhet. Tillståndsprocesserna behöver samtidigt påskyndas.

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torka och översvämningar betyder stora produktionsbortfall för bönderna. Därför vill vi se mer av klimatinvesteringar i lantbruket. Det behövs kraftfulla och långsiktiga åtgärder, exempelvis när det gäller vattentillgången, för att säkra och öka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion. Naturkatastrofer medför ofta kännbara ekonomiska förluster för privatpersoner, näringsidkare och offentlig sektor. Sverige har idag inte något regelverk för ekonomisk ersättning när katastrofsituationer väl har inträffat. Istället beslutar regeringen från fall till fall om extra stöd ska utgå. Centerpartiet vill därför se över förutsättningarna för att etablera en nationell krisfond och ett särskilt ersättningsystem för personer, näringsidkare och kommuner som drabbats särskilt hårt av en kris. Vi skriver mer om detta i kommittémotionen Skog och bioekonomi. Vi vill också att det tillsätts en utredning om hur en skördeskadeförsäkring skulle kunna utformas tillsammans med en statlig grundplåt och försäkringsbranschen.

Periodiseringsfonder är ett verktyg för företagaren att jämna ut inkomster mellan bra år och sämre år. Detta är relevant inte minst i lantbruket där skillnaderna mellan åren kan vara stora på grund av väderförhållanden och volatila priser. Skatt betalas inte när vinsterna fonderas utan dras när de tas upp i deklarationen. När de fonderade vinsterna tas upp i deklarationen räknas de dock inte som sjukpenninggrundande, vilket är mycket problematiskt för företagare som drabbas av sjukdom eller skada. För Centerpartiet är

det viktigt att lantbrukares arbetsvillkor vägs in i utformningen av sjukpenninggrundande inkomst.

Åkermarken är en ovärderlig resurs för Sverige. Tyvärr ser vi att värdefull åkermark exploateras för byggnation av bostäder, industrier och infrastruktur. Givetvis kommer byggnation på åkermark behöva ske även i framtiden, men bland annat Jordbruksverket pekar i rapporter på att åkermarkens långsiktiga värden ofta får stå tillbaka mot mer kortsiktiga ekonomiska värden. För att åkermarken ska bevaras och exploateringen ska minska så måste skyddet av åkermarken stärkas. Det kan handla om att kraven på beslutsunderlag stärks och definitionen och motiveringen av vad som utgör ett väsentligt samhällsintresse måste tydliggöras, därför bör regeringen tillsätta en utredning som tittar på hur kommuner definierar väsentligt samhällsintresse och vilka eventuella förändringar och förtydligande som behöver göras för att tillämpningen ska fungera. Dessutom bör regeringen ge Länsstyrelsen i några utvalda län i uppdrag att med stöd av berörda myndigheter såsom Trafikverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Boverket kraftsamla med kommuner och andra aktörer för att hitta fungerande metoder för att långsiktigt bevara den värdefulla åkermarken.

I många delar av landet hindras ett rationellt brukande av biotopskydd i olika former, t ex stengårdsgårdar eller diken. Givetvis är det viktigt att värna viktiga biotoper, men samtidigt så kan ett alltför stelbent agerande kring dessa biotopskydd leda till att lantbruk läggs ner, vilket kan få till följd att markerna växer igen och annan viktig biologisk mångfald förloras. Under alliansregeringen gjordes åtgärder för att möjliggöra dispens, men detta har inte slagit så väl ut och många lantbrukare beskriver att det fortfarande är svårt att få dispens från biotopskyddet. Därför borde regeringen se över tillämpningen av regelverket, och även vidta åtgärder för att göra det lättare för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta driva sitt lantbruk på ett rationellt sätt. Det kan handla om kompensatoriska åtgärder som att flytta ett dike, eller att på annat sätt kombinera ett rationellt brukande genom åtgärder för biologisk mångfald någon annanstans på brukningsenheten.

Den svenska modellen att gynna förnybara drivmedel framför fossila går emot EU:s regler om fri konkurrens. Därför har Sverige de senaste åren begärt undantag för att kunna befria klimateffektiva biodrivmedel från koldioxidskatt. Ska Sverige ha en möjlighet att bli fossilfritt behöver vi fortsättningsvis kunna utveckla marknaden för hållbara och klimatsmarta biodrivmedel. Centerpartiet vill därför att Sverige verkar för att den svenska modellen med koldioxidskattebefrielse för hållbara biodrivmedel fortsatt ska vara möjlig. Centerpartiet anser att beskattning av förnybar energi ska baseras på innehåll av fossilt kol, inte som normen i EU-lagstiftning är idag: att beskattning för biodrivmedel utgår från den beskattning som är aktuell för det fossila energislag som biodrivmedlet ersätter. För att lantbruket ska bli mer motståndskraftigt behöver beroendet av fossila bränslen minska. På initiativ av Centerpartiet genom januariavtalet tillsatte regeringen en utredning för att utveckla och stödja ett fossiloberoende jordbruk. En grön omställning av svenskt jordbruk förutsätter långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel.

Jämställdhet

Inom de gröna näringarna skiljer sig förutsättningarna för män och kvinnor. Det framgår bland annat av statistiken för offentligt stöd, bland annat i landsbygdsprogrammet, där endast en av sju sökande enligt Jordbruksverket är kvinna. Att skillnaderna i

ansökningar ser ut som de gör kan delvis förklaras av ägarstrukturen och att många jordbruksföretag drivs som familjeföretag. Det kan också förklaras av att kvinnor efterfrågar andra stödinsatser än de som det offentliga erbjuder. Till exempel har det visat sig att kvinnor på landsbygden är mer benägna att söka investeringsstöd till hästverksamhet, restauranger och caféer än till traditionellt jordbruksföretagande. Det finns också skillnader i hur stora investeringar kvinnor planerar för jämfört med män. För att de gröna näringarna ska kunna uppnå sin fulla potential krävs att män och kvinnor ges samma möjligheter till att driva och utveckla sina företag. Offentliga stödinsatser behöver därför ta hänsyn till både kvinnors och mäns behov.

Kompetensförsörjning inom de gröna näringarna

Hälften av de svenska livsmedelsföretagen anger att det är svårt att hitta anställda med rätt utbildning. Även många lantbruksföretag vittnar om att det är svårt att hitta rätt kompetens, vilket bland annat märks av att många som går naturbruksgymnasieutbildningar mycket snabbt får jobb efter studenten. Centerpartiet vill att svensk livsmedelsproduktion ska vara en attraktiv bransch att vara verksam inom och kompetensförsörjning måste därför vara ett prioriterat område under de kommande åren.

Livsmedelskedjan är i hög grad säsongbetonad. Skörd sker under korta men intensiva perioder, turisterna kommer under sommaren och förädlingsindustrierna går på högtryck när råvarorna är i säsong. Många livsmedelsrelaterade företag är därför beroende av tillfälligt anställd personal. Att det finns flexibla arbetsformer som möjliggör visstidsanställning och säsonganställning är därför viktigt för att säkerställa att företag får tillgång till den arbetskraft som behövs. Inom vissa delar av de gröna näringarna, såsom skogsplantering och trädgårdsnäring, är det inte ovanligt att utländsk arbetskraft från både andra EU-länder och tredje land används. Ansökningsprocessen för att ta in utländsk arbetskraft är i en del fall förenat med långa handläggningstider och följer ett regelverk som inte alltid passar de gröna näringarna. Under coronapandemin hindrades dessutom vissa arbetare från att komma in i landet. Företag genom hela kedjan påpekar ett skriande behov av personal med rätt kunskaper och kompetenser. Att kunna rekrytera och behålla personal med rätt kompetens är därför avgörande för att svensk livsmedelsproduktion ska kunna öka.

Yrkes- och lärlingsutbildningar är viktiga för tillväxten, inte minst för de små och medelstora företagen. För att svara på arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk måste yrkeshögskoleutbildningarna byggas ut ytterligare och gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar utökas och breddas. Lärlingssystemet måste även kunna erbjudas vuxna, och de som redan har gymnasieexamen eller akademisk examen ska kunna byta karriär och bli lärling.

För att kunna tillgodose vissa smala branschers skriande behov av kompetent arbetskraft vill Centerpartiet se över möjligheterna att inrätta fler branschskolor. De ska utformas i nära samverkan med arbetsmarknaden och samla olika yrkesutbildningar under ett och samma tak. Eleven skulle tillbringa delar av utbildningen på branschskolan, övrig tid på praktikplats och på den lokala skola där grundutbildningen genomförs.

Forskning och näringsliv bör i större utsträckning integreras och bli mer verklighet-snära. I USA har man under de senaste 40 åren analyserat de 100 viktigaste innovationerna varje år, och endast 6 procent av de viktigaste innovationerna står akademien för. I stället var små forskningsintensiva företag samt enskilda uppfinnare och

företagare en allt viktigare källa till innovationer. Det ska därför vara lättare och mer förtjänstfullt att gå från forskningsvärlden till näringslivet och vice versa.

Studie- och yrkesvägledarna fyller en stor och viktig roll. De bör i högre grad vara en länk mellan skola och arbetsliv. Studie- och yrkesvägledarna ska inte bara hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola utan vara integrerade i hela skolans verksamhet. Entreprenörskap, företagande och praktik måste bli en röd tråd under skolans alla år, inte bara en liten begränsad del i vissa årskurser. På så sätt kan kunskap om möjligheter som bland annat livsmedelskedjan byggas hos barn och ungdomar redan tidigt, och öka attraktiviteten. Detta bör göras i nära samverkan med det lokala näringslivet och ytterligare aktörer.

En anledning att inte fler ungdomar söker till naturbruksgymnasiet är att allt fler högskolor efterfrågar särskild behörighet. Det finns i dag möjlighet att lägga till kurser men det kan ibland vara schematekniskt svårt då kurser krockar. Genom fler utgångar på naturbruksgymnasiet som stärkt yrkeskompetens, allmän högskolebehörighet eller särskild behörighet kan naturbruksgymnasiet tilltala fler.

Utbildning berikar både samhälle och individer. Det är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och stärka svensk konkurrenskraft. För de gröna näringarna spelar Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) en särskilt viktig roll. Det är viktigt att så väl grundutbildning som livslångt lärande är tillgängligt och att det finns en nära koppling mellan den högre utbildningen och omgivande samhälle inom de gröna näringarna. Den nya tekniken och digitaliseringen öppnar också upp för fler distansutbildningar som gör högre utbildning tillgänglig för fler, oavsett geografi. Utbildningsformer som skapar bättre förutsättningar för livslångt lärande bör också gynnas i resurstilldelningen. Exempelvis bör relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär, distanskurser och kurser på halvfart uppmuntras. Centerpartiet vill ha ett resursfördelningssystem där kvalitet och arbetslivsanknytning premieras.

Centerpartiet anser även att det är viktigt att stärka forskningen inom de gröna näringarna. I jämförelse med andra länder leder bara en liten del av forskningen som sker i Sverige till innovationer och samhällsnytta. Den digitala revolution med ny teknik och artificiell intelligens som pågår i världen kan skapa nya möjligheter inom lantbruket. Potentialen är stor och nya tekniska lösningar och plattformar förändrar arbets sättet som vi idag känner till det. Det kan öka avkastningen och minska behovet av insatsvaror så som diesel, växtskyddsmedel och arbetstid för företagarna. Den tekniska data som idag finns tillgänglig kan även automatisera myndighetsutövning och stödutbetalningar.

Antibiotika

Antibiotikaresistens är ett av de största globala hoten mot vår hälsa. Många år av hög användning av antibiotika i såväl sjukvård som djuruppfödning har lett till en situation där antibiotikan är på väg att förlora sin effekt. Resistent bakterier kan spridas mellan människor och djur för att sedan spridas i miljön eller via livsmedel. Med ökad resistens kan det bli svårare eller omöjligt att behandla sjukdomar som vi idag tar för givet att vi lätt ska kunna bli av med.

Det grundläggande problemet är att antibiotika förskrivs alltför generöst, inte minst inom djurhållningen. I Sverige påbörjades arbetet med att minska antibiotikaanvändningen redan på 80-talet och globalt sett är vi idag bland de länder som använder minst antibiotika i sin animalieproduktion. För att motarbeta utvecklingen av

antibiotikaresistens och spridning av resistenta bakterier krävs arbete på flera nivåer: lokalt, nationellt, inom EU och globalt, och engagemang och samverkan krävs från flertalet aktörer i samhället. Genom januariavtalet har Centerpartiet fått igenom att regeringen internationellt ska arbeta för minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt. Sverige behöver även arbeta än mer aktivt på ett globalt plan för att motverka antibiotikaresistens och för ett globalt avtal. Parallellt med det behöver Sverige verka för en bättre djurskyddslag som omfattar alla EU:s medlemsstater. Samtidigt behövs det mer kontroller som säkerställer att djurskyddsreglerna efterlevs inom EU. Att bryta mot djurskyddsreglerna borde få konsekvenser i form av kraftigare sanktioner anser Centerpartiet.

Utvecklingen av nya antibiotika har saktat ned avsevärt de senaste 20 åren. Bara ett av 16 antibiotika från den tidiga forskningen når klinisk användning. För att kunna möta utmaningarna med den ökade antibiotikaresistensen och utbredningen av multiresistenta bakterier krävs att nya antibiotika utvecklas. Forskningen hindras dels av att det är komplicerat att utveckla nya antibiotika, dels av att läkemedelsbolagen har svårt att skapa lönsamhet i sådan forskning. Fram till 2050 väntas uppskattningsvis minst 15 nya antibiotikapreparat behövas. För att nå det målet krävs både mer grundforskning och fler incitament för att preparaten ska introduceras på marknaden. Bland annat behöver EU satsa mer på forskning kring antibiotika. Ett annat sätt att främja innovativa lösningar för att utveckla nya antibiotika är att inrätta ett nytt innovationspris för antibiotika. Det skulle uppmuntra fler till att vilja forska på nya antibiotika.

Sunda säkra livsmedel

Sverige tillhör en liten skara länder i världen som har högst djurskydd. Vi ligger långt över hur det ser ut i övriga länder i EU. Vi ställer höga krav på våra lantbrukare vilket också ger resultat. Vi har också Europas friskaste djur och använder i särklass minst antibiotika till djur i EU. Våra kor får gå ute och beta på sommaren och grisar får röra sig fritt. Det goda djurskyddet lönar sig. Men när lagstiftare ställer krav på producenterna att hålla en hög nivå sett till kvalitet, djurvälstånd och dylikt måste även det avspelas i upphandlingsledet. För att ytterligare stärka de svenska producenternas möjligheter att leverera mat till det offentliga vill vi att kraven vid offentlig upphandling ska främja miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå. Detta är inte enbart en fråga om att värna det svenska lantbruket utan att se till mervärderna bakom: arbetstillfällen som skapas, spårbarhet i livsmedelskedjan samt vetskap om låg risk för utveckling av antibiotikaresistens eller fynd av andra ämnen. Det är inte bara en fråga om djurskydd utan även en fråga om folkhälsa och möjligheten att fortfarande bota sjukdomar med antibiotika i framtiden.

Ursprung på produkter är enligt konsumenterna en viktig faktor i valet av mat. Det är också ett sätt för att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. På nationell nivå bör principen vara frivilliga märkningar, men i det offentliga köket och på restauranger bör köttets ursprung synliggöras. Genom januariavtalet har Livsmedelsverket fått i uppdrag av regeringen att ta fram underlag för en svensk anmälan till kommissionen om ursprungsinformation för kött på restaurang och i storhushåll.

Vid offentlig upphandling bör varor från lokala leverantörer och producenter i högre utsträckning främjas. Att använda lokala råvaror är gynnsamt för arbetstillfällen i bygden och skapar möjligheter för besök till den lokala gården för att öka förståelsen för och kunskapen om livsmedelsproduktionen. Främjandet kan ske genom att ansvarig

myndighet tillhandahåller information om upphandlingsförfarandet eller vilka krav som förenklar för producenter att vinna upphandlingsprocesser.

Djurskydd

Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart och miljövänligt sätt. Vi ser dock att svenska lantbrukare inte alltid kan ta betalt för det mervärde som exempelvis betande djur ger upphov till i form av öppna landskap och stärkt biologisk mångfald.

För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör regelbördan inom djurskyddsområdet minska. Det finns flera aspekter kring djurskyddslagen som behöver ses över och förbättras. Det händer att djurägare blir felaktigt bemötta vid kontroller och ibland blir djurskyddskontrollanter utsatta för hot och våld vid besök. Inget av detta är acceptabelt. Därför vill Centerpartiet att tillämpningen av djurskyddslagen ses över samtidigt som rättssäkerheten upprätthålls vid djurskyddskontroller.

Många animalieproducenter i Sverige uppger att man känner en stor oro i kontakten med länsstyrelsens djurskyddskontroller. Förutom att enskilda tjänstemän har stor påverkan på enskilda företag, så finns det också stora variationer mellan länen i bedömningar vid kontroller. För att följa upp tillämpningen av djurskyddslagen vill Centerpartiet att Jordbruksverket får bemyndigande att utföra revision på länsstyrelsernas arbete med djurskyddskontroller. Med ett mer målstyrt regelverk så blir det än viktigare med kontrollanter som har kunskap och erfarenhet av lantbrukets djur för att kunna göra kloka avvägningar, där både djurägare och kontrollant kan känna ömsesidig respekt och trygghet. Regeringen bör därför titta på fördelar och nackdelar med att samla djurskyddskontrollen i en egen organisation för att säkerställa rättssäkra och likvärdiga kontroller i hela landet. För att det ska bli en objektiv bedömning av djurförbud eller näringsförbud är det bäst att tingsrätten tar beslut om detta. Genom att flytta beslutet från tillsynsmyndigheten blir bedömningen mer opartisk.

Sverige har hårda krav och tillsyn när det gäller djurtransporter, och detta är vi stolta över. Det har dock uppdagats flera fall av ovärdiga transporter av levande djur inom EU. Trots att det finns regler kring djurskydd i EU, efterföljs dessa inte av alla medlemsstater. Kontrollen av hur medlemsstater efterlever EU-regelverket kring djurskydd bör därför förbättras eftersom alla skärpningar av regelverket blir tandlösa om inte efterlevnaden säkerställs.

Även om det svenska djurskyddet är betydligt bättre än i resten av EU så finns det fler förbättringar som kan göras. Svensk Fågel har framgångsrikt arbetat fram ett djurväl-färdsprogram som har lyft branschen. Centerpartiet vill se fler djurväl-färdsprogram där bland annat branschorganisationer, slakterier, handelskedjor och producenter arbetar tillsammans.

För att konkurrenskraften för de gröna näringarna ska bli bättre behövs rimliga spelregler inom Europa. Därför bör målet vara en gemensam generell djurskyddslagstiftning på EU-nivå som ser till så att det EU-gemensamma djurskyddet lyfts till minst svensk nivå. Det gör också att alla konsumenter kan lita på den mat vi konsumerar.

Centerpartiet vill begränsa djurförsöken genom att ta fram en nationell strategi för djurfria försök. Smink och rengöringsprodukter ska testas på andra sätt än med

djurförsök. Centerpartiet vill främst ha ett gemensamt EU-beslut som helt förbjuder att rengöringsprodukter testas på djur.

Trygghet för lantbrukare

Problemet med brott som begås mot djurhållande företagare och deras anställda har de senaste åren eskalerat. Från att främst ha drabbat pälsdjursuppfödare omfattar trakasserierna i dag alla djurproducerande verksamheter inom lantbruket, ridskolor, pälsnäringen, forskningsanläggningar, myndigheter, eftersöksjägare med flera. Var fjärde lantbruksföretagare känner i dag oro över att utsättas för hot och trakasserier av militanta djurrättsaktivister.

Rapporterna om hot och trakasserier mot lantbrukare är oroande. Tryggheten för de människor som är verksamma inom de gröna näringarna måste tas på allvar. Det behövs kraftfulla insatser mot denna typ av våldsbejakande rörelser. Offentliga medel till våldsbejakande organisationer måste stoppas och lagen om olaga intrång och hemfridsbrott ses över. Förra året ställde sig riksdagen bakom Centerpartiets förslag om att statistiken kring brott som begås mot bönder och andra djurhållande företagare ska förbättras, exempelvis genom införande av nya brottskoder, men ännu har inget hänt i frågan. Det är angeläget att regeringen agerar efter riksdagens tillkännagivande.

Lagen är otydlig när det gäller trakasserier som sker på privat mark, såsom till exempel en bondgård, något som i dagsläget utnyttjas av djurrättsaktivister. Att hota företagare som arbetar med laglig verksamhet är helt oacceptabelt. Ska de gröna näringarna kunna fortsätta att producera livsmedel av hög kvalitet behöver vi se till att öka tryggheten för dessa verksamheter. Ny lagstiftning behövs för att skydda djurhållare eller livsmedelsproducenter och deras familj mot trakasserier. Brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval skapar stor oro inom en hel bransch och riskerar dessutom i förlängningen bland annat vår framtida livsmedelsförsörjning, det fria företagandet och vår demokrati. Det är av största vikt att de som begår den typen av brott får ett kännbart straff och Centerpartiet driver frågan om hårdare straff.

Föregående år ställde sig riksdagen bakom Centerpartiets yrkande om att polisens arbete mot brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda ska samordnas på en nationell nivå. Sedan polisens omorganisation 2015 finns ökade möjligheter att samordna arbetet mot dessa typer av brott som begås mot djurhållande företagare och deras anställda. Precis som att det är viktigt att få tydlig statistik när det gäller sådana brott är det viktigt att polisen i högre grad jobbar nationellt för att utreda dem. Exempelvis genom att införa grupper inom polisen som enbart arbetar med dessa brott.

Centerpartiet har varit positivt till att införa ökade möjligheter till kameraövervakning för djurhållande företagare och 2018 trädde en ny kamerabevakningslag i kraft vilken innebar att kravet på tillstånd begränsas till myndigheter och vissa andra som utför uppgifter av allmänt intresse. Möjligheterna för djurhållande företagare att installera övervakningskameror på egen mark underlättades därmed markant. Centerpartiet anser nu att lagens effekter på djurhållande företagares trygghet behöver utvärderas.

Hästnäringen

Hästnäringen har under de senaste årtiondena blivit allt viktigare för våra öppna landskap. Hästen spelar en stor roll för både företagande inom de gröna näringarna och rekreation, där båda delarna är viktiga för det svenska samhället. Sveriges hästföretagande är den femte största produktionsgrenen, den vanligaste företagsformen bland kvinnor inom de gröna näringarna. Hästen som fritidssysselsättning utgör en viktig mötesplats och koppling mellan stad och land. Den svenska hästuppfödningen står för både ett öppet landskap och företagande som är kopplat till hästnäringen, vilket möjliggör att människor kan utöva sport, erbjudas friskvård och ta del av upplevelsebaserade aktiviteter. I dag finns det en problematik i att hästnäringen inte har samma acceptans som andra gröna näringar. Hästen likställs inte med andra djur inom lantbruket, vilket visar sig i regler och myndighetstolkningar där hästen särbehandlas, t.ex. i bedömningen om vad som är hobby eller näringsverksamhet. Särbehandlingen bromsar utvecklingen av jordbruket och utgör därmed ett hinder för tillväxten av företagandet inom de gröna näringarna. Centerpartiet menar att detta måste förändras genom reformer i regelverk och en generell översyn av branschens villkor.

Till exempel riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen förra året om att det obligatoriska kravet på förprovning av djurstallar avskaffas och att reglerna för byggande av djurstallar förenklas. Centerpartiet vill också se över regelverket för tillstånd för hästhållning, ett extra regelverk som idag tillämpas för hästhållning som sker yrkesmässigt eller i större omfattning. Målet ska vara ett målstyrt och flexibelt regelverk för att ge utrymme för utvecklat hästföretagande.

Vidare finns det otydlighet kring när undantaget på bygglov gäller. Många hästföretagare upplever att det är ett otydligt regelverk med stort tolkningsutrymme. Konsekvensen blir tjänstemän som bedömer olika kring undantag för bygglov enligt plan- och bygglagen (PBL). Centerpartiet vill därför se ett förtydligande av undantag för bygglov enligt PBL så att bestämmelsen kan anpassas till en mängd olika näringsverksamheter inom jordbruk. Vi ser också ett behov av att förenkla möjligheten att överklaga kommunala beslut kring undantag från bygglov.

Jordbruket har idag undantag från strandskyddet men hästföretagen särbehandlas. Byggnader, anläggningar och anordningar som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet är idag undantagna från strandskyddsbestämmelserna. Beklagligt nog gäller inte dessa regler för hästnäringen, vilket innebär problem vid bland annat stängsling och betesmarker nära vatten. Det är möjligt att få dispens, men det är mycket svårt då lagen endast tillåter ett fåtal särskilda skäl för undantagstillstånd. Centerpartiet föreslår därför att undantagen bör omfatta hästnäringen precis som andra areella näringar.

Centerpartiet har framgångsrikt drivit frågan att ändra lagstiftningen kring att undanta levande djur från konsumentlagstiftningen. Våren 2017 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen gällande levande djur i konsumentköplagstiftningen. Regelverket för reklamation i dag är detsamma för en brödrost eller hårtork som för en häst eller hund. Vid reklamation ligger i dag ansvaret på säljaren att bevisa att djuret inte led av dolda fel vid försäljningstillfället, vilket för säljaren kan få mycket kostsamma och jobbiga konsekvenser. Detta utgör i dag en hämsko inte minst för hästnäringen, som är en viktig näring för Sverige. Regeringen fick därför i uppdrag att arbeta för att reglerna vid köp av levande djur ska förändras så att de blir mer

ändamålsenliga. En utredning presenterades i september 2020 och Centerpartiets förhoppning är att en ny ändamålsenlig lagstiftning snart ska vara på plats.

Under sommaren 2020 presenterades utredningen Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) som bland annat inkluderar en del som berör hästhållare. Utredningen fastslår att det behövs nya bestämmelser gällande hästnäringens miljöpåverkan och i en bilaga till utredningen finns en sammanställning av de åtgärder som beskrivs i underlagsrapporterna. Centerpartiet anser att de bestämmelser för hästhållare som omnämns i bilagan vad gäller gödselhantering, gödsellagring, placering, utformning och storlek på hagar etc. är orimliga. Dessa uppgifter bör inte ligga till grund för ny lagstiftning. Istället för att införa nya regler bör fokus ligga på rådgivning, ökad kunskap och rekommendationer. Hästnäringen och branschorganisationer bör få vara delaktiga i arbetet med att ta fram lösningar för att minska risken för övergödning från hästverksamheter.

Fiskenäringen

Sverige har med sin stora tillgång på vatten goda förutsättningar för att öka och utveckla det hållbara vattenbruket och det småskaliga fisket. Fisk är ett livsmedel som innehåller många näringsämnen som vi människor behöver för att må bra och när den fiskas ur havet sker ett önskvärt uttag av kväve och fosfor. Ur ett sysselsättningsperspektiv har fisket en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling och produktion och även i förädlingssteget. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är idag hotat, en del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati. Beslutet om ett mycket begränsat fiske i Östersjön för 2020 innebär extra stora prövningar för våra fiskerinäringar och kustsamhällen.

Ett framgångskoncept för många fiskare är att diversifiera sin verksamhet. Flera har startat gårdsbutiker eller rökerier och driver restauranger eller caféer. Enkla regler, smidiga tillståndprocesser och bra dialoger med tjänstemän på myndigheter är viktiga förutsättningar för att fiskare ska kunna utöka sina verksamheter, något som Centerpartiet länge förespråkat.

Vattenbruk

Vattenbruk, både på land och i havet, har en stor potential när det gäller att skapa jobb och tillväxt i hela landet samtidigt som dessa företag kan leverera klimatsmart mat. Dock beskriver många företag att regelverk och tillståndprocesser idag gör det dyrt, osäkert och komplicerat att starta vattenbruk i Sverige. I vissa fall har det gått så långt att företagen överväger att istället flytta sina etableringar till Norge eller Danmark då processerna går snabbare där. Centerpartiet ser en stor potential i vattenbruk som en framtidsnäring, men då måste regelverken bättre anpassas till dessa näringars förutsättningar så att denna bransch kan fortsätta växa.

Landbaserade fiskodlingar har stor potential att växa i Sverige. Till skillnad från i våra nordiska grannländer är fiskodling mindre vanligt i Sverige. För att möta hoten mot att världens hav utarmas på fisk kan vattenodlingen vara en lösning. Med utgångspunkt i ett miljövänligt produktionstänk, i form av slutna kretslopp och vegetarisk föda istället

för fiskmjöl, kan fiskodling bli ett hållbart sätt att producera fisk. För att ta vara på potentialen som finns i denna produktionsgren behövs det mer forskning som kan bidra till nya innovationer och verka kunskaphöjande. För vattenbruk är tillståndprocessen idag närmare sex år, vilket hämmar utvecklingsmöjligheterna för vattenodlingar. När företagaren väl fått ett tillstånd gäller detta enbart fyra år. För att det långsiktigt ska gå att satsa på vattenbruk behöver tillståndprocessen kortas ner och tillstånden förlängas. En problematik som ofta lyfts kring vattenodlingen är att fiskarna är extra känsliga för sjukdomar. Sverige har dock ett bra smittskyddsläge inom vattenbruket. Det är viktigt med god hygien i anläggningen för att minska risken för sjukdomar. Om Sverige ska satsa på vattenbruk så behövs ett fiskhälsoprogram för vattenodlingar, som motverkar och begränsar antalet sjukdomar inom vattenodlingen. Det finns även behov av att höja kunskapen hos handläggare som handlägger ärenden om vattenbruk, exempelvis landbaserad fiskodling.

För att utveckla vattenbrukets konkurrenskraft nationellt och internationellt behöver skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken uppdateras. Eftersom vattenbruket klassas som miljöfarlig verksamhet, måste företagen söka dispens för sin verksamhet och kan bara odla särskilda livsmedel. Först då regelverken i miljöbalken uppdateras möjliggörs odling av nya livsmedel såsom alger och sjöpungar på samma villkor som gäller för musslor, kräftor och fisk. Det finns idag ett undantag från att söka tillstånd för vattenverksamhet, för de odlingar som redan lyder under livsmedelslagstiftningen. På så sätt undviks en dubbellagstiftning om verksamheten. För att säkerställa en acceptabel miljöpåverkan planeras odlingar i förväg genom odlingstillstånd som erhålls från länsstyrelsen. Detta smidiga system gör det enkelt att starta musselodling i Sverige. Men för ny innovativ akvakultur som alg- och sjöpungsodling gäller inte detta undantag idag enligt miljöbalken.

Småskaligt kustnära fiske

Fisket spelar en viktig roll i samhällen längs Sveriges kust. Förutom att det bidrar till arbetstillfällen, lokalt företagande och besöksnäringen bidrar det även till bevarandet av kulturhistoriska värden och identiteten som fiskarsamhällen. Dessa beståndsdelar är avgörande för att bevara levande landsbygd-, kust- och skärgårdssamhällen runt om i Sverige. Svenskt yrkesfiske går därmed hand i hand med Sveriges livsmedelsstrategi som bland annat syftar till en ökad och hållbar produktion av mat som ska leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Dock visar statistiken för de senaste åren på ett sjunkande antal aktiva fiskefartyg samt verksamma företag inom yrkesfisket. Många fiskare vittnar om att det finns stora problem med lönsamheten och det behövs konkreta satsningar och lösningar för att förbättra fisket. Det behövs långsiktiga fungerande företagsvillkor för fisket och förenklade regler, och därför vill Centerpartiet stärka konkurrenskraften inom fiskenäringen med ett nationellt fiskepolitiskt program så att det kustnära och småskaliga fisket kan utvecklas. Vi vill också se över företagsvillkoren för yrkesfiskarna, bland annat behöver lagarna kring tillåtna fiskeredskap uppdateras och handläggningstiderna på myndigheterna behöver kortas ner. Centerpartiet är även medvetna om de problem som finns kopplade till skarv och säl. Vi skriver mer om detta i kommittémotionen En hållbar jakt.

Det behövs bättre kontrollfunktioner, uppdaterade lagar om tillåtna fiskeredskap och att beslut tas efter vetenskapliga rekommendationer. Centerpartiet vill att regeringen ska arbeta för att den europeiska lagstiftningen för utkastförbud efterlevs. Det finns också

flera förslag från myndigheter och intresseorganisationer för att förbättra fiskbestånden i Östersjön som borde ses över. Bland annat föreslår aktörerna elektroniska loggböcker, kameror ombord som filmar fångsterna samt andra elektroniska lösningar. Redskapsbegränsningar, utbildning och utökad forskningssamarbete är andra exempel.

Det svenska fisket regleras idag av EU-direktiv samt beslut från framförallt Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Kustfisket har svårt att hävda sig på bekostnad av det storskaliga fisket, vilket leder till att fisken i regel av marknads-ekonomiska skäl hamnar i ett fåtal storskaliga produktionsanläggningar snarare än i lokalsamhället och att samhällsnyttan på så sätt inte blir optimal. Genom en förvaltningsmodell – implementerad av relevanta myndigheter – som i större utsträckning styr mot fler lokala landningar av fisk så ges utrymme för de lokala och regionala aktörerna att se till så att fisket i kustsamhällena växer sig starkare. En annan sak som skulle stärka det lokala fiskets konkurrenskraft vore att myndigheterna medgav att fiskare fick kvoter tilldelade av både pelagiskt och demersalt fiske och inte som det är idag – bara av en kvot.

Medelåldern för yrkesfiskare är idag hög, och hindren för unga eller nya fiskare som vill etablera sig är mycket höga. Det är dyrt att investera i båt och redskap, det är svårt att få tillstånd och det finns tyvärr en liten framtidstro i branschen, inte minst för de mindre, kustnära fiskarna. Centerpartiet ser fiskenäringen som en viktig näring för Sverige och anser därför att regeringen bör vidta åtgärder som underlättar generationsväxling inom yrkesfisket, t.ex. så att det fortsatt ska vara möjligt att bedriva ett dimensionerat biologiskt hållbart fiske av ål.

Internationellt hållbart fiske

Fiskepolitiken styrs i dag av den gemensamma havs- och fiskeripolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har gjorts på EU-nivå men Sverige måste fortsätta driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkning av ekosystemen. Centerpartiet vill att kvoter ska beslutas efter vetenskapliga rekommendationer som säkerställer ett hållbart fiskbestånd.

Globalt är överfiske ett stort problem, inte minst för fattiga människor i utvecklingsländer. Sverige bör därför aktivt driva på för hållbart fiske globalt, motverka utfiskning samt utökad skydd av hotade marina arter. Alliansregeringen var drivande när EU under förra mandatperioden antog en mer hållbar fiskepolitik och ett europeiskt utkastförbud. Utkastförbudet innebar att fisk som fastnat i nät och trålar registreras, landas och räknas av från kvoterna oberoende av dess storlek. Förbudet var en viktig del i arbetet mot ett hållbart fiske. Det har dock visat sig att det europeiska utkastförbudet inte följs och det finns ingen fungerande kontroll av hur förbudet efterlevs. Något som innebär att svenska fiskare inte konkurrerar på samma villkor som andra medlemsstater.

Ulrika Heie (C)

Magnus Ek (C)

Peter Helander (C)

Ola Johansson (C)

Mikael Larsson (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Anders Åkesson (C)